

Košický vládní program (5.4. 1945)

I.

Po více než šesti letech cizácké poroby přišel čas, kdy nad naší těžce zkoušenou vlastí vzhází slunce svobody. Na své slavné vítězné cestě na západ osvobodila Rudá armáda první části Československé republiky. Tak bylo umožněno díky našemu velkému spojenci, Sovětskému svazu, že na osvobozené území se vrátil prezident republiky a byla zde, opět na domácí půdě, vytvořena nová československá vláda.

Nová vláda má býti vládou široké Národní fronty Čechů a Slováků a tvoří ji představitelé všech sociálních složek a politických směrů, které doma i za hranicemi vedly národně osvobozenecký zápas za svržení německé a maďarské tyranie. Nová vláda považuje za svůj úkol, aby po boku Sovětského svazu a ostatních spojenců dovedla tento zápas do konce, do úplného osvobození republiky, přispěla všemi silami českého a slovenského národa k plné porážce hitlerovského Německa a učinila první kroky pro vybudování nového, šťastnějšího života našich národů v osvobozené vlasti.

Vláda při nynějším svém složení považuje své poslání za časově ohraničené. Po osvobození ostatních částí republiky a zejména pak českých zemí bude ve smyslu ústavního dekretu prezidenta republiky na podkladě národních výborů zvoleno a svoláno Prozatímní národní shromáždění. Prozatímní národní shromáždění potvrdí prezidenta republiky v jeho funkci až do řádné volby a prezident jmenuje novou vládu s ohledem na přiměřené zastoupení všech složek našeho národního odboje doma i za hranicemi. Tato vláda a Prozatímní národní shromáždění připraví a provedou pak v nejkratší možné lhůtě všeobecné, tajné a přímé volby do Ústavodárného shromáždění, které vypracuje novou ústavu republiky a položí její budoucnost na pevný ústavní základ.

II.

Ještě však probíhá válečná fronta na území naší republiky, ještě řadí smrtelně zraněný, ale nicméně zoufale se bránící nepřítel na západním Slovensku a v českých zemích, ještě čekají milióny našich bratří a sester na vysvobození z nesnesitelného jařma. Za těchto okolností hlavním úkolem vlády, jemuž musí býti podřízeno všechno ostatní, bude všemožné stupňování válečného úsilí Československa až do osvobození celé země a úplné porážky hitlerovského Německa.

Proto vláda bude podporovat všemi dostupnými jí prostředky postupující Rudou armádu - bude provádět rychlou opravu rozrušených železnic, silnic, mostů, jakož i telegrafních a telefonních spojů a podporovat válečný transport, starat se o vhodné ubytování sovětských vojsk a jejich týlových institucí, pečovat o raněné rudoarmejce a přispívat k zásobování částí Rudé armády potravinami, krmivem a jinými potřebami. Plnění těchto úkolů bude vláda důrazně požadovat i na národních výborech a ostatních orgánech. Potřebám dalšího vedení války budou podřízena také všechna politická, hospodářská, sociální a kulturní opatření, která budou prováděna na osvobozeném území.

Na osvobozeném území bude vláda pokračovati v mobilizaci zbraněschopných občanů Československa, formovati kolem 1. čs. sboru novou československou armádu, starat se o urychlený výcvik, výstroj a výzbroj nových československých jednotek a jejich brzké

zasazení na frontě. Vláda se také postará o přesun československých pozemních i leteckých jednotek ze západu na osvobozené území.

V zázemí nepřítel bude vláda organizovat všenárodní boj nejširších vrstev národa proti okupantům, bude působit k tomu, aby český lid obětavě stupňoval svůj dosavadní hrdinný boj, aby po příkladu Slováků a partyzánských skupin v českých zemích vysoko zvedl prapor národní partyzánské války v týlu nepřítel, aby všemi prostředky ochromoval německou válečnou výrobu, dopravu a zásobování a přispěl tak ke zkrácení utrpení cizácké okupace a k úplnému a brzkému vyhnání okupantů.

III.

Vláda oceňujíc výjimečné zásluhy Rudé armády o naše osvobození i její rozhodující úlohu v zajištění naší budoucnosti a vzdávajíc hold nedostižnému vojenskému umění, bezpříkladné sebeobětavosti a bezmeznému hrdinství jejich příslušníků - chce ještě více upevňovat bojovou spolupráci čs. armády s Rudou armádou a vidí v ní vzor pro budování nové, skutečně demokratické, antifašistické čs. armády.

Aby byla umožněna co nejužší bojová spolupráce s Rudou armádou, nutná v zájmu vítězství i naší budoucnosti, budou organizace, výzbroj a výcvik nové čs. branné moci stejné jako organizace, výzbroj a výcvik Rudé armády. Tím bude současně umožněna účinná pomoc Rudé armády a dosaženo dokonalého využití jejich neocenitelných bojových zkušeností.

Vláda ve svém úsilí mobilizovat co nejrychleji na osvobozeném území všechny síly lidu do organizovaného ozbrojeného boje proti našim nepřítelům je si vědoma, že veliké poslání v nynějším zápasu za svobodu i při budoucím zajištění republiky je s to plnit jedině důsledně antifašistická, národně osvobozeněcká armáda, armáda skutečně demokratická, uskutečňující vůli lidu, spjatá s lidem, těšící se důvěře lidu, a proto zahrnovaná veškerou jeho láskou a péčí. Vláda proto učiní vše, aby při budování nové československé branné moci byl založen, utvrzen a dále prohlubován lidový, demokratický ráz armády.

Nová čs. armáda se zrodila v boji proti hitlerismu a jejím základem jsou a budou aktivně se zbraní v ruce bojující složky branných sil našich národů doma i za hranicemi (1. čs. sbor v SSSR, naši letci, čs. obrněná brigáda ve Francii, slovenští a čeští partyzáni, povstalecká vojska na Slovensku). Kolem tohoto základu, zejména kolem 1. čs. sboru v SSSR, bude tvořena nová čs. branná moc.

Nová čs. armáda bude budována pro okamžitý boj na frontě, a to ihned během boje, který ještě trvá, a její nově vycvičené a vyzbrojené jednotky budou co nejrychleji zasazovány do boje po boku Rudé armády.

Aby nová čs. armáda byla mohutným a ostrým nástrojem antifašistického boje, musí být založena na železné, ale demokratické vojenské kázni, na kázni vyššího stupně, kázni uvědomělé, vyplývající z jasněho vědomí národních povinností a plného pochopení daných úkolů.

Aby naše armáda byla vychovávána v duchu státním, demokratickým a antifašistickým, chce vláda jednou provždy skoncovat s tzv. "nepolitičností" armády, u vědomí, že pod touto "nepolitičností" se skrývá podceňování morálního faktoru v boji a že pod její rouškou bují reakční, antidemokratické a kapitulantské tendence. Naopak je třeba, aby každý čs. voják byl

uvědomělým bojovníkem za svobodu národa a uvědomělým obráncem jeho svobody v budoucnosti.

Aby byla mezi všemi příslušníky branné moci vypěstována a udržena i za nejtěžších bojových podmínek a zkoušek vysoká bojová morálka a vysoký antifašistický demokratický duch, bude ve všech vojenských jednotkách, složkách a ústavech zřízena instituce “osvětových důstojníků”, kteří budou zástupci příslušných velitelů v oboru výchovy a osvěty a u vyšších velitelství budou řídit oddělení výchovy a osvěty. Řídícím výchovným orgánem bude v rámci MNO “hlavní správa výchovy a osvěty”, jejíž náčelník bude přímo podřízen ministru národní obrany a jeho zástupci a bude jmenován na návrh ministra národní obrany a jeho zástupce vládou. Osvětovým důstojníkům budou zajištěny podmínky pro úspěšné plnění jejich úkolů v boji i mimo boje. Zvláštní pozornost nutno věnovat výchově a uvědomění velitelských kádrů, především též osvětových důstojníků.

Vláda zdůrazňuje, že velitelská místa v nové čs. armádě mohou zastávat jen důstojníci upřímně demokratického, skutečně antifašistického smýšlení. Čs. armáda může být hrda na sta a tisíce svých důstojníků, kteří, věrni své přísaze republice, statečně a nebojácně vedli a vedou boj proti německým tyranům doma i za hranicemi, umírali za vlast na popravističích a bojištiích a skvěle osvědčili své vlastenecké, demokratické smýšlení. Současně však je nutno, aby byla co nejrychleji provedena opatření k nejrychlejší očištění armády od všech zrádcovských, kolaborantských, antidemokratických a protilidových živlů, a bude dbáno, aby takové živly nemohly proniknout na velitelská místa. Zkoumání politické a národní spolehlivosti důstojnického sboru v přechodném období bude prováděno příslušnými vojenskými instancemi za součinnosti lidových orgánů, tj. národních výborů a Slovenské národní rady, jakož i přímo zvláště k tomu účelu vládou jmenovanými orgány. Odpovědná úloha tu připadá aparátu “obraného zpravodajství”, který musí být vybudován z nejspolehlivějších lidí v samostatný orgán, odpovědný vyšším velitelům.

Vláda věnuje mimořádnou pozornost školení demokratického antifašistického důstojnického sboru. Bude dbát o to, aby důstojníci si osvojili co nejvíce bojové zkušenosti Rudé armády i našich bojujících jednotek, vyžádá si pro přechodnou dobu profesory a instruktory od Rudé armády pro vlastní vojenské školství. Bude usilovat o posláni co největšího počtu nejschopnějších důstojníků do sovětských vojenských škol až po nejvyšší vojenská učiliště a akademie.

Stupnice důstojnických hodností bude zjednodušena, materiální poměry důstojníků zlepšeny. Při stanovení požitků bude přihlíženo nejen k dosažené hodnosti, nýbrž také ke skutečně zastávané funkci. Speciálně kvalifikovaným příslušníkům branné moci (lékařům, lékárníkům, inženýrům atd.) budou přiznány odpovídající důstojnické hodnosti. Jmenování a povyšování důstojníků nebude podmíněno jen formálními pravidly, nýbrž bude podporován mimořádný rychlejší postup (resp. jmenování) nejschopnějších, především těch, kteří se osvědčili na frontě v boji.

Vláda se postará o to, aby v nové čs. armádě bylo plně respektováno státoprávní postavení Čechů a Slováků podle zásady “rovný s rovným” a aby Slovákům se dostalo ve všech ústředních institucích přiměřeného zastoupení. V jednotné čs. armádě bude zavedena plná rovnoprávnost a rovnocennost slovenštiny a češtiny jako jazyků velících a služebních. V rámci jednotné čs. branné moci a při zachování plné jednotnosti velení a armádní organizace budou tvořeny slovenské národní vojenské jednotky, jak se o tom podrobněji mluví ve zvláštní hlavě o stanovisku vlády ke slovenské otázce. V armádě budou zachovány a

pěstovány bojové tradice našich národů, zejména bojové tradice našich bojujících vojenských jednotek a partyzánů.

Činnost v partyzánských oddílech se uznává po prozkoumání v plném rozsahu za službu v nové čs. armádě. Důstojnické hodnosti v partyzánských oddílech se přiznávají v nové čs. armádě po přezkoušení, event. po ukončení krátkého kursu.

Vláda zřídí nová bojová čs. vyznamenání, řády a medaile, odpovídající duchu a bojovým tradicím našich národů.

Při řešení vojenské otázky je vláda odhodlána učinit vše, co bude napomáhat nejrychlejší a nejúčinnější mobilizaci branných sil lidu, jejich zasazení do boje na frontě a úspěšnému vedení boje až do konečného vítězství.

IV.

Vyjadřujíc neskonanou vděčnost českého a slovenského národa k Sovětskému svazu, bude vláda pokládat za neochvějnou vůdčí linii československé zahraniční politiky nejtěsnější spojení s vítěznou slovanskou velmocí na východě. Smlouva československo-sovětská z 12. prosince 1943 o vzájemné pomoci, přátelství a poválečné spolupráci bude určovat pro veškerou budoucnost zahraničně politickou pozici našeho státu. S pomocí Sovětského svazu bude dovršeno osvobození Československé republiky, aby tak s jeho oporou byla navždy zajištěna její svoboda a bezpečnost a aby za všestranné součinnosti se Sovětským svazem byl národům Československa zabezpečen pokojný rozvoj a šťastná budoucnost.

Vláda bude od počátku uplatňovat praktickou součinnost se Sovětským svazem, a to ve všech směrech - vojensky, politicky, hospodářsky, kulturně - přičemž si přeje uskutečnit vzájemnou výměnu zástupců a vzájemný styk se sousedící svazovou sovětskou republikou ukrajinskou. Snahou vlády bude, aby při konečném rozdrčení hitlerovského Německa, při výkonu trestu nad Německem, při ukládání reparací Německu, při určování nových hranic a organizaci budoucího míru Československo stálo co nejtěsněji po boku Sovětského svazu a v jedné řadě s ostatními slovanskými a demokratickými státy.

Vláda bude spatřovati důležitý svůj úkol v tom, uskutečniti pevný spojenecký svazek s novým demokratickým Polskem, aby co nejdříve bylo také možno provést předpokládané rozšíření československo - sovětské smlouvy z 12. prosince 1943 v trojstranný pakt, který by stvrdil spojení Československa, Polska a Sovětského svazu proti německé výbojnosti. Pokud jde o Polsko, vláda se vynasadí, aby bylo zapomenuto neblahé minulosti a aby poměr Československa k nové Polsce byl od počátku postaven na nový základ, na základ slovanského bratrství.

Slovanskou linii své zahraniční politiky bude vláda sledovati i tím, že naváže nejprátelštější spojení s novou Jugoslávií a že nalezne formu nových styků i se slovanským Bulharskem.

V poměru k Maďarsku využije vláda plně stavu příměří, které zvláště díky pomoci Sovětského svazu vyznělo tak významně ve prospěch Československa, aby později po napravení všech křivd a zločinů, spáchaných maďarskými okupanty, podporovala snahy o přiblížení nového a skutečně demokratického Maďarska stejně jako nezávislého a demokratického Rakouska k okolním slovanským národům a státům.

Tuto hlavní orientaci československé zahraniční politiky, nesenou duchem slovanského přátelství, postaví vláda na širší základ všeobecných přátelských vztahů k demokratickým západním mocnostem a ke všem demokratickým státům, stojícím v protinacistické frontě spojených národů. Přátelské vztahy k Anglii, jejíž pomoci za války vysoce ceníme, jakož i k USA, bude vláda utužovat podobně jako zvlášť úzké přátelství k Francii, přičemž bude její snahou, aby se Československo stalo aktivní složkou při budování nového pořádku v osvobozené, demokratické Evropě.

V.

Ve své domácí politice bude vláda vycházet ze základního článku československé ústavy, že lid je jediným zdrojem státní moci. Proto vláda bude budovati veškerý veřejný život na podkladě široce demokratickém, zabezpečí lidu všechna politická práva a povede neúprosný boj za vymýcení všech fašistických prvků.

Na rozdíl od dřívějšího byrokratického, lidu vzdáleného správního aparátu tvoří se v obcích, okresech a zemích, jakožto nové orgány státní a veřejné správy, lidem volené národní výbory. Tyto lidem volené, pod neustálou kontrolou lidu stojící a až na další lidem odvolatelné národní výbory budou v obvodu své působnosti spravovat všechny veřejné záležitosti a dbát vedle orgánů ústředních o veřejnou bezpečnost a zřídí si podřízený jim demokratický úřednický aparát. Vláda bude svou politiku uskutečňovat přes národní výbory a plně se o ně opíratí. Všechny správní a násilnické orgány a instituce, vytvořené bývalými režimy okupantů a zrádců, se zrušují. Pro prozatímní správu obcí a okresů s většinou státně nespolehlivého, neslovanského obyvatelstva budou určeny správní funkce.

Osvobozený lid vyšle do národních výborů své nejlepší představitele, nehledě i na to, jsou-li nebo nejsou-li příslušníky některé politické strany, kteří se však osvědčili v boji proti cizáckým vetřelcům a zrádcům a svými činy dokázali a dokazují skutečné vlastenecké cítění a demokratické přesvědčení. Zároveň však bude lid a vláda bedlivě sčezit, aby se do národních výborů nevetřely živly, které spolupracovaly s okupanty, podporovaly zrádce a ve službách nepřítelů si získaly mrzké osobní výhody.

Vláda bude plně podporovat tvůrčí iniciativu a veřejnou činnost nejširších lidových vrstev. Vedle přímé účasti na správě a řízení státních a veřejných záležitostí prostřednictvím národních výborů bude lid míti právo na tvoření dobrovolných organizací různého druhu - politických, odborových, družstevních, kulturních, sportovních a jiných - a uskutečňovat prostřednictvím těchto svá demokratická práva. Přitom však nebude připuštěno, aby do těchto organizací pronikli zrádci národa, fašisté a jiní zjevní nebo zamaskovaní nepřátelé lidu.

Bude provedeno důsledné zrovnoprávnění žen ve všech oblastech politického, hospodářského i kulturního života. Bude zavedeno všeobecné volební právo mužů i žen počínaje 18. rokem věku a rozšířeno i na příslušníky branné moci. Aktivního i pasivního volebního práva ve smyslu dekretu prezidenta republiky o potrestání válečných viníků, zrádců a kolaborantů a ustavení lidových soudů budou však zbaveni všichni zrádci národa a pomahači nepřítelů. Zaručeny budou plně ústavní svobody, zejména svoboda osobní, shromažďovací, spolčovací, projevu mínění slovem, tiskem i písmem, domovní, listovní tajemství, svoboda učení a svědomí a náboženského vyznání. Diskriminace občanů republiky z důvodů rasových nebude připuštěna.

VI.

Vláda se bude jako první domácí vláda republiky pokládat za ztělesnění československého státního společenství, založeného na nových zásadách. Učiní konec všem starým sporům a vycházejíc z uznání Slováků jako nacionálně svébytného národa, bude vláda od prvních svých kroků důsledně se snažit, aby v česko-slovenském poměru byla uskutečněna zásada "rovný s rovným" a aby tak bylo uplatněno skutečné bratrství mezi oběma národy.

Uznávajíc, že Slováci mají býti pány ve své slovenské zemi, stejně jako Češi ve své české národní domovině, a že republika bude obnovována jako společný stát rovnoprávných národů, českého a slovenského, vyjádří vláda toto uznání důležitými státně politickými akty. Bude spatřovat ve Slovenské národní radě, opírající se o národní výbory v obcích a okresech, nejen oprávněnou představitelku samobytného slovenského národa, nýbrž i nositelku státní moci na území Slovenska (moci zákonodárné, vládní a výkonné), jak to odpovídá zvláštní dohodě Slovenské národní rady s prezidentem republiky a s československou vládou v Londýně. Společné státní úkoly bude vláda jako centrální vláda republiky provádět v nejužší součinnosti se Slovenskou národní radou a se sborem slovenských národních pověřenců jako výkonným vládním orgánem Slovenské národní rady.

V rámci nově budované jednotné československé branné moci a na základě jednotných služebních řádů budou tvořeny národní a slovenské vojenské útvary (pluky, divize atd.), složené převážně z mužstva, poddůstojnictva a důstojnictva slovenské národnosti a používající velící a služební řeči slovenské. Důstojníci a gážísté bývalé slovenské armády, pokud se neprohřešili proti národní cti Slováka a nebudou podléhati trestnímu stíhání pro svou činnost za bývalého zrádcovského režimu, převezmou se do čs. armády ve své dosavadní hodnotě, přičemž bude směřovat dobrodání a doporučení Slovenské národní rady.

Nová vláda republiky bude se starat o to, aby při ústavním řešení poměru národa slovenského a českého byly konstituovány slovenské orgány moci zákonodárné, vládní a výkonné, tak jako je má dnes slovenský národ ve Slovenské národní radě.

O budoucím rozdělení kompetence mezi orgány ústřední a slovenské dohodnou se legitimní zástupci národa českého a slovenského. V ústředních státních úřadech, institucích a v hospodářských orgánech celostátního významu bude Slovákům zabezpečeno přiměřené zastoupení co do počtu i co do významu.

VII.

Vláda se bude starat o to, aby byla co nejdříve vyřešena otázka Zakarpatské Ukrajiny, postavená samým obyvatelstvem této země. Vláda si přeje, aby otázka tato byla vyřešena podle demokraticky projevené vůle karpatoukrajinského lidu a v plném přátelství mezi Československem a Sovětským svazem, a jest přesvědčena, že tomu tak skutečně bude. Vláda učiní v tomto smyslu všechny nutné přípravy.

VIII.

Strašné zkušenosti, jichž se Češi a Slováci dožili s německou a maďarskou menšinou, které se z velké části staly povolným nástrojem dobovačné politiky proti republice zvenčí a z nichž se zejména českoslovenští Němci propůjčili přímo k vyhlazovacímu tažení proti českému a slovenskému národu, nutí obnovené Československo k hlubokému a trvalému zásahu. Republika nechce a nebude postihovat své loajální německé a maďarské občany a zejména ne

ty, kteří i v dobách nejtěžších zachovali k ní věrnost, s viníky však bude postupovat přísně a neúprosně, jak to vyžaduje svědomí našich národů, svatá památka nesčetných našich mučedníků, klid a bezpečnost budoucích pokolení. Vláda se proto bude přidržovat těchto pravidel:

Z občanů Československé republiky německé a maďarské národnosti, kteří měli československé státní občanství před Mnichovem 1938, bude státní občanství potvrzeno a event. návrat do republiky zajištěn u antinacistů a antifašistů, u těch, kteří vedli už před Mnichovem aktivní boj proti Henleinovi a proti maďarským iredentistickým stranám a za Československou republiku, kteří po Mnichově a po 15. březnu byli německou a maďarskou státní mocí pro svůj odpor a boj proti tamnímu režimu a za věrnost k Československé republice pronásledováni a uvrženi do žalářů a koncentračních táborů anebo kteří museli před německým a maďarským terorem uprchnout za hranice a tam se účastnili aktivního boje za obnovení Československa.

U ostatních československých občanů německé a maďarské národnosti bude československé státní občanství zrušeno. Tito občané mohou znovu optovat pro Československo, přičemž si úřady republiky ponechávají právo individuálního rozhodnutí o každé žádosti. Ti Němci a Maďaři, kteří budou souzeni a odsouzeni pro zločin proti republice a proti českému a slovenskému národu, budou zbaveni československého občanství a vypovězeni z republiky navždy, pokud je nestihne trest hrdelní.

Němci a Maďaři, kteří se přistěhovali na území Československé republiky po Mnichovu 1938, budou z republiky vykázáni ihned, pokud nepodléhají trestnímu stíhání. Výjimku činí osoby, které pracovaly ve prospěch Československa.

IX.

Vláda bude pokládat za svůj nejvyšší odpovědný úkol a za svou mravní povinnost před českým a slovenským národem postihnouti a vydati soudu a trestu všechny válečné provinilce, všechny zrádce, všechny vědomé a aktivní pomocníky německých nebo maďarských utlačovatelů. Tento úkol bude vláda prováděti bez všech průtahů, bez kolísání a bez shovívavosti vůči komukoliv.

Pokud jde o německé a maďarské válečné provinilce, postará se vláda o jejich okamžité zneškodnění, uvěznění a předání mimořádným lidovým soudům. Při tom nebudou u těchto německých a maďarských provinilců vyšetřovány a trestány jen zločiny spáchané na národech Československa a na československém území, nýbrž i jejich zločiny spáchané na druhých národech, především na spojeneckém Sovětském svazu. Zjištění německých a maďarských provinilců tohoto druhu budou předáni sovětským orgánům. Budou zřízeny tábory pro konfinování německých a maďarských příslušníků, jež měli jakoukoliv spojitost s nacistickými a fašistickými organizacemi, s jejich aparátem a s jejich ozbrojenými a teroristickými formacemi.

Zvláštní opatření provede vláda v zájmu toho, aby bylo zajištěno souzení a potrestání zrádců, kolaborantů a fašistických živelů z řad českého a slovenského národa. Ve spojení s národními výbory budou všude uvedeny v činnost mimořádné lidové soudy, přičemž jejich příslušnost bude určena místním okruhem a povahou provinění. Pro zvláštní případy týkající se známých a zvláště odpovědných provinilců bude zřízen Národní soud v českých zemích a na Slovensku. Pro trestní stíhání zrádců a kolaborantů budou všeobecně sloužit za podklady ustanovení

dekretu prezidenta republiky o potrestání válečných zločinců.

Jako velezrádce republiky postaví vláda před Národní soud protektorátního prezidenta Háchu a všechny členy Beranovy vlády, kteří dali souhlas k Háchovu podpisu tzv. berlínské smlouvy z 15. března 1939 a kteří vítali Hitlera při příchodu do Prahy 16. března 1939. Vláda se postará, aby byli postaveni před soud všichni členové protektorátních vlád od 16. března 1939 stejně jako Tiso a členové tzv. slovenských vlád od 14. března 1939, jakož i tzv. slovenského sněmu. Dále politici a úřední pomocníci Háchy, jakož i odpovědní vedoucí úředníci protektorátní správy. Zúčtováno bude se zrádnými novináři, kteří se zaprodali a sloužili Němcům. Stíháni budou funkcionáři “Kuratoria pro výchovu české mládeže”, členové “Vlajky”, členové výboru a funkcionáři “České ligy proti bolševismu”, vedoucí funkcionáři “Národní odborové ústředny zaměstnanecké”, “Svazu zemědělství a lesnictví” a podobných organizací, které sloužily Němcům, a dále činovníci, kteří vydávali české a slovenské lidi do rukou gestapa, kteří se aktivně účastnili odvlékání Slováků a Čechů na nucené práce do Německa, aktivně podporovali evakuaci československého obyvatelstva apod. Na Slovensku budou pohnáni před soud aktivní pomahači tisovského a zrádčovského režimu, pochopové Hlinkovy gardy, slovenského gestapa, nástroje Gašparovy nacistické propagandy a zejména pak, kteří aktivně a zákeřně vystoupili proti Slovenskému národnímu povstání a zúčastnili se jakýmkoliv způsobem násilí a zvěrstev Němců proti slovenskému národu.

Vláda počene s veškerou rozhodností před soud zrádce z řad bankovních, průmyslových a zemědělských magnátů, kteří za německé nadvlády pomáhali v bankovních, průmyslových, obchodních, zemědělských podnicích a hospodářských organizacích všeho druhu německému drancování a německému vedení války.

I když pouhé zaměstnání ve státním a veřejném aparátu bývalých okupačních a zrádčovských režimů nebude považováno samo o sobě za trestné, bude pod demokratickou kontrolou provedeno individuální zkoumání činnosti každého jednotlivce a vláda učiní všechna opatření, aby nový státní aparát byl plně očištěn od všech živlů, které se provinily na republice a národu, od všech živlů fašistických a profašistických, od všech živlů, jež v kritických událostech roku 1938 a 1939 a v době německé a maďarské okupace projevily vůči národu a státu věrolomnost, prokázaly nespolehlivost a zbabělost. Stejně tak budou vyšetřováni a stíháni všichni českoslovenští občané, kteří v zahraničí se zpronevěřili republice a svou rozvratnou činností pomáhali nepříteli i kteří odmítali splnění svých občanských povinností, ač nestáli pod nátlakem nacistického teroru.

Odhodlána vykořenit fašismus politicky a morálně do všech důsledků, vyhlásí vláda zákaz všech fašistických stran a organizací a nedovolí obnovení v jakékoli formě těch politických stran, které se tak těžce provinily na zájmech národa a republiky (agrární strany, její odnože tzv. živnostenské strany, Národního sjednocení, jakož i těch stran, které v r. 1938 splynuly s lidovou stranou). Z těchto opatření nevyplyne žádná újma na morální ani politické cti bývalému členstvu jmenovaných stran, které zůstalo věrno republice. Politicky odpovědným funkcionářům jmenovaných stran, kteří se kompromitovali a těžce provinili na zájmech národa a republiky, bude zakázána politická činnost a účast v organizacích demokratických stran.

X.

K odčinění zločinů, napáchaných okupanty a jejich zrádnými pomocníky na českém a slovenském národním a soukromém majetku, k vykořenění cizáckého a fašistického vlivu z

českého a slovenského hospodářství a k zabezpečení plodů národní práce pro potřeby českého a slovenského národa bude provedena řada opatření.

Ve smyslu dekretu prezidenta republiky o zabezpečení nerušeného chodu hospodářského života v době přechodné budou zajištěny a pod národní správu dány ihned majetky všeho druhu, pokud jsou v držbě, ve vlastnictví anebo ve správě: občanů nepřátelských států, zejména Německa a Maďarska; německých a maďarských občanů Československé republiky, kteří aktivně napomáhali rozbití a okupaci Československa; ostatních občanů Československé republiky, kteří zradili národ a aktivně podporovali německé a maďarské okupanty; akciových a jiných společností, v jejichž správě se nacházely osoby patřící do výše uvedených tří kategorií.

Zajištění majetku a dosazení národní správy provede příslušný národní výbor v dohodě se závodním výborem dotyčného podniku.

Zajištěný majetek, který dříve patřil dělníkům, úředníkům, živnostníkům, rolníkům a příslušníkům volných povolání a byl jim odebrán v důsledku národní, politické a rasové perzekuce, bude ihned vrácen dřívějším majitelům, resp. jejich právoplatným dědicům. Rozhodují o tom na individuální žádost příslušné národní výbory.

Ostatní zajištěný majetek zůstane pod národní správou až do rozhodnutí příslušných zákonodárných orgánů.

Do družstevních podniků a organizací všeho druhu (zemědělských, konzumních, peněžních atd.) bude ihned dosazena dočasná národní správa, dokud samo členstvo dotyčného družstva nebude mít možnost demokratickou cestou zvolit si správu novou. Dočasnou národní správu určuje příslušný národní výbor (na Slovensku v důležitých případech Slovenská národní rada) při aktivní účasti členů družstva.

XI.

Vycházejíc vstříc volání českých a slovenských rolníků a bezzemků po důsledném provedení nové pozemkové reformy a vedena snahou především jednou provždy vyrvati českou a slovenskou půdu z rukou cizácké německo - maďarské šlechty, jakož i z rukou zrádců národa a dáti ji do rukou českého a slovenského rolnictva a bezzemků, vítá vláda konfiskaci půdy nepřátel a zrádců, kterou provádí Slovenská národní rada, a její rozdělení mezi drobný zemědělský lid, vláda rozšíří podobné opatření na celé území republiky, přičemž se bude řídit těmito zásadami:

Bude zřízen Národní pozemkový fond. Do Národního pozemkového fondu vejde veškerá půda, budovy, mrtvý a živý inventář, pokud patřil : německým a maďarským šlechticům a velkostatkářům bez rozdílu státní příslušnosti, jakož i jiným občanům nepřátelských států, zejména Německa a Maďarska; německým a maďarským občanům Československé republiky, kteří aktivně napomáhali rozbití a okupaci Československa; ostatním občanům Československé republiky, kteří zradili národ a aktivně podporovali německé a maďarské okupanty; akciovým a jiným společnostem, které byly spravovány osobami výše uvedených kategorií.

Výše uvedený pozemkový a s ním související majetek bude konfiskován bez náhrady. Konfiskaci provedou a dočasnou správu zkonfiskovaných objektů až do provedení

pozemkové reformy zajistí příslušné národní výbory za pomoci rolnických komisí.

Zemědělská půda, nacházející se v dispozici Národního pozemkového fondu, bude rozdělena v českých zemích českým a na Slovensku slovenským a ukrajinským domkářům, malým a středním rolníkům, jakož i zemědělským dělníkům, přičemž bude dána přednost těm, kdož se zasloužili v národně osvobozené boji: jako partyzáni, vojáci, podzemní národní pracovníci, oběti cizáckého teroru aj. Rozdělení bude prováděno správou Národního pozemkového fondu za aktivní účasti národních výborů a speciálních komisí z řad rolnictva a zemědělského dělnictva. Z hospodářských budov a inventáře parcelovaných objektů mohou býti organizována družstva pro společné používání budov a inventáře malozemědělci.

Za půdu, která se dává do plného vlastnictví přidělce, bude brána na účely zvelebení zemědělství mírná úplata, nepřevyšující hodnotu průměrné jednorocní až dvourocni sklizně (podle bonity půdy) a rozdělená na splátky až do 15 let. V případech, hodných zřetele, může býti upuštěno i od této úplaty.

XII.

Obnovení okupanty a zrádci rozrušeného hospodářského života, znovuvýstavba nepřítelům zničených hodnot, rychlé znovuoživení výroby pro potřeby války a civilního obyvatelstva, jakož i zajištění práce a výdělku pro všechny praceschopné bude vyžadovat velkého úsilí všeho lidu a všech jeho organizací. Opírajíc se o tvůrčí iniciativu nejširších vrstev národa, bude se vláda zejména snažit:

Uvést do chodu všechny zastavené podniky a přizpůsobit jejich výrobu potřebám války a zásobám surovin. Provést opravu budov i strojového zařízení v poškozených podnicích a organizovat nejúčinnější využití po ruce jsoucích strojů.

Mobilizovat existující zásoby surovin všeho druhu, organizovat jejich další výrobu z místních prostředků a provést jejich účelné rozdělení na jednotlivá odvětví průmyslu a jednotlivé podniky.

Organizovat dobývání topiva z místních zdrojů a starat se o jeho účelné rozdělení. Rychle uvést do provozu veřejné i soukromé elektrárny, plynárny, vodárny a jiné komunální podniky a zdroje energie.

Znovuzřídit poštovní, telegrafní, telefonní a rádiové spojení (telekomunikační), vybudovat dálkovou i místní dopravu, zejména dovoz potravin z vesnic do měst a mobilizovat k tomu cíli všechny po ruce jsoucí dopravní prostředky.

Pomáhat rolníkům, domkářům, živnostníkům a dělníkům na vesnicích i ve městech při opravě nebo znovuvýstavbě rozrušených obytných domů a hospodářských budov přidělením stavebních hmot a poskytnutím levných úvěrů a peněžních podpor. Provádět rekonstrukci a opravu poškozených veřejných budov, vojenských ubikací, úřadů, škol, nemocnic apod.

Podporovat soukromou iniciativu podnikatelů, řemeslníků a jiných výrobců pomocí úvěrů, přidělení surovin, zadáváním objednávek a zajištěním odbytu hotových výrobků.

V podnicích, které budou vzaty pod národní správu, dosadit schopné a iniciativní technické a obchodní vedení, které by zajistilo úspěšný provoz podniků pod všeobecným vedením

státních a hospodářských orgánů.

Podporovat oživení a rozmach solidního soukromého i družstevního obchodu poskytováním peněžního úvěru a zboží a potíráním spekulace a lichvy.

Postavit celý peněžní a úvěrový systém, klíčové podniky průmyslové, pojišťovnictví, přírodní a energetické zdroje pod všeobecné státní vedení a do služeb znovuvýstavby národního hospodářství a znovuoživení výroby a obchodu.

Vedle pomoci, které se osvobozenému území dostává a dostane od spojeneckého Sovětského svazu, bude vláda i nadále usilovat o to, aby získala věci první pomoci od mezinárodní organizace UNRRA, dále z prostředků poskytovaných na podkladě amerického zákona o "půjčce a pronájmu", jakož i nákupem na volném trhu zahraničním.

XIII.

Více než šest let okupanti rabovali za pomoci zrádců naše národy. Cizácké drancování dostihlo vrcholu nyní, v předvečer jejich vyhnání z našich zemí. Nepřítel zanechává za sebou všude spoušť a uvrhl naše osvobozené území do největších zásobovacích a vyživovacích obtíží. Překonat tyto zásobovací a vyživovací obtíže stůj co stůj, zabezpečit nejnnutnějšími potravinami vojsko i civilní obyvatelstvo, patří k předním úkolům našeho válečného úsilí.

Vláda apeluje na náš zemědělský lid, na rolníky i zemědělské dělníky, na muže i ženy a mládež, aby se postarali o obdělání každé píďe obdělátné půdy. Místní národní výbory, zemědělská družstva, organizace rolníků a zemědělských dělníků necht' dbají toho, aby byla plně obdělána půda na statcích a hospodářstvích vzatých pod národní správu a aby se při polních pracích dostalo organizované, bratrské pomoci hospodářstvím, jejichž majitelé jsou v armádě, u partyzánů, v týlu nepřítele, anebo kteří padli za obět' nepřátelskému teroru. Vláda trvá na tom, že s obděláním půdy, určené k parcelaci, nesmí býti nikterak vyčkáváno, za což činí odpovědný příslušné národní výbory, které musí dbáti, aby v obvodu jejich působnosti byl závčas a dobře obdělán každý kousek půdy, bez ohledu na to, v jakém vlastnickém poměru se v daném okamžiku nachází.

V dobách okupace musel náš zemědělský lid odevzdávat plody své těžké práce nepříteli, aniž by za ně obdržel patřičnou protihodnotu. Nyní na osvobozeném území je svatou povinností našich rolníků, aby svými produkty uživil vlastní národ a armádu, která bojuje za osvobození vlasti. Vláda v dohodě s povolanými orgány rolníků stanoví nové pevné normy na povinné dodávky zemědělských výrobků za pevné ceny, podle velikosti hospodářství, rozměru a jakosti půdy jednotlivých majitelů zemědělských usedlostí, aby stát měl možnost zásobit levnými potravinami armádu, dělnictvo a jiné městské pracující obyvatelstvo. Po vyplnění těchto minimálních povinností vůči svému národu a státu bude mít každý zemědělec možnost volně nakládati s přebytky své výroby v rámci stanovených cen.

Vláda stanoví pevné a širokým vrstvám dostupné ceny na normované příděly nejdůležitějších potravin, které si může každý doplňovat svobodným nákupem na volném trhu. Na tom, jak zemědělský lid bude plnit svoji povinnost při zvyšování zemědělské výroby a při vykonávání svých povinných dodávek vůči národu a státu, bude záviset, jak státní a veřejné orgány budou moci zabezpečit výživu obyvatelstva ve městě.

XIV.

V rámci stupňovaného válečného úsilí a po míře obnovení a rozšíření okupanty a zrádci rozvráceného národního hospodářství je vláda odhodlána položit základy velkorysé sociální politiky a sociální péče o všechny vrstvy pracujícího lidu měst i venkova.

Vláda se bude ze všech sil snažit, aby všichni práceschopní muži i ženy měli možnost práce a výdělku podle svého výkonu. Pracovní doba, mzdy a jiné pracovní podmínky budou zabezpečeny kolektivními smlouvami a chráněny zákonem. Pro ženy i mládež bude uplatněna zásada stejné mzdy za stejnou práci.

Vláda se bude starat, aby všichni pracující byli zabezpečeni pro případ nezaměstnanosti, nemoci, úrazu, invalidity i staroby a aby tato péče byla postupně rozšířena i na osoby samostatně činné, pokud nemají jiných existenčních možností. V popředí sociální péče bude stát vydatná péče o matku a dítě. Výdaje na sociální pojištění všeho druhu budou napříště hrazeny v rámci celkového státního rozpočtu.

Jako místa léčení, odpočinku a dovolené stanou se pracujícímu lidu měst i venkova dostupny lázně, sanatoria a ozdravovny všeho druhu. Do služeb zdraví a odpočinku našeho lidu budou také postaveny zámky, letoviska a paláce, kde se dříve roztahovala cizácká šlechta a jiné cizopasné panstvo.

Obzvláštní pozornost bude vláda věnovat zabezpečení existence obětem války a národně osvobozenického boje, mučedníkům fašistických žalářů a koncentračních táborů, rodinným příslušníkům vojáků a partyzánů, invalidům války, jakož i vdovám a sirotkům.

Na širokou základnu bude postavena péče o naši dorůstající generace. Naše mládež oběho pohlaví musí být fyzicky, mravně i duchovně vyzbrojena, aby se stala důstojnou nositelkou budoucnosti našich národů. Dětem dělníků, rolníků a ostatních pracujících vrstev bude materiálně zajištěno právo na nejvyšší vzdělání podle jejich schopnosti a otevřena cesta do radostného života. Rodinám s mnoha dětmi bude poskytována zvláštní podpora.

Příslušníci naší inteligence, pokud se v dobách zkoušky nezpronevěřili svému národu, jsou povoláni hrát významnou roli při výstavbě nového života v osvobozené vlasti. Vláda se bude starat, aby naší čestné a schopné inteligenci byl otevřen přístup do veřejných i soukromých služeb bez stranické a jiné protekce a zabezpečena jejich výkonům odpovídající životní úroveň.

Všichni zaměstnanci, pracující fyzicky i duševně, budou mít právo sdružovati se dobrovolně v odborových organizacích a volit si svobodně své představitele. V závodech, v dílnách, v úřadech budou si zaměstnanci svobodně volit závodní výbory, resp. své důvěrníky. Odborové organizace a závodní výbory budou právoplatnými zástupci zaměstnanců před soukromými podnikateli i před veřejnými úřady ve všech otázkách mzdové, pracovní i sociální politiky. Za zvláštní úkol považuje vláda urychlené provedení repatriace všech věrných občanů republiky do jejich domovů.

XV.

Šest let okupace způsobilo nám nejen hmotné škody. Nemenší, ano ve svých důsledcích zvláště nebezpečné jsou morální a intelektuální škody cizácké nadvlády, zejména v řadách mládeže. I tím, že byla zbavena mnohých možností vzdělání, i že do ní byl po celou tu dobu

vbíjen jed fašismu. Zde proto nutno sáhnout přímo ke kořenům zla. Ale nestačí je jen odstranit. Třeba i nové stavět v duchu nové doby a nových potřeb státu.

Bude provedena očista škol i jiných kulturních ústavů (divadel, knihoven apod.) od osob spolupracujících aktivně s okupanty v tomto oboru. Odstraněny budou všechny učebnice, vydané v době nesvobody. Provedena bude revize žákovských i veřejných knihoven, aby z nich bylo vypleněno nacistické i fašistické býlí. Bude provedena důkladná očista v oblasti žurnalistiky, rozhlasu a filmu. Budou zavřeny všechny německé a maďarské školy v českých a slovenských městech, mezi nimi i pražská německá univerzita a německá technika v Praze a v Brně, jež se ukázaly být nejhrošími fašistickými a hitlerovskými hnízdy u nás. Také německé učitelstvo obecných a středních škol bylo z hlavních opor hitlerismu a henleinismu v našich zemích, a protože je to zjev masový, budou - až do konečného rozhodnutí o německé otázce - vůbec uzavřeny všechny německé školy.

Němečtí násilníci uzavřeli řadu škol, knihoven a divadel i zničili jejich inventář, zejména českých vysokých škol. Proto budou učiněna tato opatření:

Obnoveny budou české a slovenské školy všech kategorií, okupanty a háčovským režimem uzavřené; znovu otevřeny budou i uzavřené v době okupace knihovny i divadla. Zničený inventář - bibliotéky, laboratorní zařízení, zejména univerzit a technik, bude nahrazen upotřebitelnými k tomu účelu knižními fondy a laboratorním zařízením z německých škol a ústavů. Vysokoškolské a středoškolské mládeži, která byla postižena uzavřením škol, bude umožněno urychlené absolvování příslušných učilišť. Zvláštní péče při novém budování škol bude věnována mateřským školám pro ochranu dětí při zaměstnání rodičů, jakož i odborným a pokračovacím školám pro urychlenou výchovu technického dorostu. Aby nahrazen byl úbytek žactva, zvláště kvalifikovaného, pro vyšší kategorie škol i dorostu v jiných oborech kulturního života, budou vydány mimořádné předpisy, umožňující nadanému dorostu vstup do takových škol a kulturních institucí na podkladě prokázané schopnosti, bez ohledu na formálnosti, platící pro dobu normální.

Na Slovensku bude školství v rámci celkové kulturní politiky státu zcela samostatné jak ve svém zřízení, tak i ve svém duchu - v souhlase s národní ideologií slovenskou. Slovenská univerzita v Bratislavě bude též úplně nezávislá jak v ohledu personálním, tak i věcném s úkolem představovat specifický slovenský přínos ve vědeckou kulturu Československa, tak jako slovenské Národní divadlo a jiné umělecké ústavy budou představovat slovenský přínos v uměleckou kulturu Československa.

Nová doba a nové mezinárodní postavení Československa vyžadují neméně ideologickou revizi jeho kulturního programu:

Bude provedena důsledná demokratizace, a to nejen umožnění co nejširším vrstvám přístupu do škol i k jiným pramenům vzdělání a kultury, ale i v ideovém směru: v zlidovění samého systému výchovy i povahy kultury, aby sloužila ne úzké vrstvě lidí, ale lidu a národu.

Bude provedena revize našeho poměru k německé a maďarské kultuře odhalováním reakčních jejích prvků ve všech oborech. Bude zesílena slovanská orientace v naší kulturní politice v souhlase s novým významem slovanství v mezinárodní politice i naší československé zvláště. V tomto směru budou zaměřeny a opraveny i učební plány našich škol i kulturní orientace našich vědeckých a uměleckých ústavů. Nejen obnoven, ale i přebudován bude Slovanský institut v živý politickokulturní útvar, s těsnými styky s kulturními institucemi druhých

slovanských národů a států.

Zcela nově bude vybudován i v kulturním ohledu náš poměr k největšímu našemu spojenci - SSSR. K tomuto cíli nejen bude z našich učebnic a pomůcek odstraněno vše, co tam bylo antisovětského, mládež bude i náležitě poučována o SSSR. Ruský jazyk bude proto v novém učebním plánu z cizích jazyků na prvním místě. A bude postaráno i o to, aby naše mládež nabyla potřebných vědomostí o vzniku, zřízení, vývoji, ekonomii a kultuře SSSR. Na univerzitách k tomu účelu budou zřízeny i nové stolice: dějin SSSR, ekonomiky SSSR a práva SSSR.

Vše to bude prováděno v duchu pokrokovém, lidovém a národním, v čemž příkladem budou velicí naši klasikové, kteří vytvářejíce kulturu nejvyšší úrovně, vytvořili ji hluboce lidovou i národní.

XVI.

Nastupujíc svůj odpovědný úřad na domácí půdě, nová vláda nemůže našemu lidu zatajit, že cesta ke konečnému osvobození celé republiky a k залечení hlubokých ran, zasazených našim národům sveřepým nepřitelem a podlými zrádci, bude ještě těžká, trnitá, plná obětí a namáhavé práce. Jedno však může nová vláda našemu lidu na té i oné straně fronty slíbit: že vláda bude podle nejlepšího vědomí a svědomí plnit převzatý jí program, že se bude vždy a všude řídit zájmem našich národů a republiky, že nepřipustí, aby v osvobozené republice převládal kořistnický zájem příživnických jednotlivců a skupin nad zájmy národa.